
E
Motionless
You can't fight
For your rights so stand up
And fight for your rights
Do not gentle
Into the dark
Ness

Move

Your
Motion and/or
Emotion

Less

Than
A silent whisper
Do you move the message
Over the ocean
My

Attempts
To barricade my soul
Doesn't help in these times
Of terrorising the
Air
With cries from people
On the move from disaster to
Disaster

No
More
War

Digit af Flemming Røgilds

En Dandy's død

*Et interview med
Gerd Baumann,
Amsterdam
Universitet*



Af Flemming Røgilds

Gerd Baumann (f. 1953 i Aachen i Tyskland) er uddannet antropolog og i dag ansat som seniorforsker på *Forskningscentret for Religion og Samfund* (Research Centre Religion and Society) ved Amsterdam Universitet. Han har udover et mere traditionelt antropologisk feltarbejde i Sudan udført et mangeårigt feltarbejde i Southall i den vestlige del af London, samtidig med at han i forskellige perioder har været ansat ved universiteterne i Oxford, London, Brunel og New Mexico. Han har i de sidste par år været en både flittig og kær gæst i Danmark og er her mest kendt for sine sidste to bøger *Contesting Culture: Discourses of Identity in multi-ethnic London* (1996) og *The Multicultural Riddle: Rethinking national, ethnic and religious identities* (1999).

Jeg bad Gerd Baumann (GB) besvare følgende spørgsmål efter attentatet på Pim Fortuyn i Hilversum den 6. maj 2002.

Hvordan vil du beskrive den betydning, Pim Fortuyn har haft for hollandsk politik? Jeg tænker på hans kritik af den konsensus, der ikke alene er karakteristisk for de politiske partier, men også har domineret den politiske diskurs i Holland?

GB: Jeg tror, du har ret i, at det er nødvendigt at pege på den forbindelse. Den politiske kultur i Holland har altid fungeret som et tveægget sværd. På den ene side er den underlagt et imperativ, der ytrer sig i en konstant og i virkeligheden meget trættende og ritualiseret udveksling af synspunkter, der skal signalere, at modstanderen også får lov til at ytre sig og fremstå som den, han er, således at man undgår at vække anstød og, hvad der er endnu vigtigere, er i stand til at skjule interessekonflikterne bag en façade af venlige formaliteter. At give udtryk for egne interesser, emotioner og sågar overlegen-

hed er i det store og hele tabubelagt. På den anden side er det relativt let at se, at disse ritualiserede kvasi-udvekslinger næppe vil være i stand til at tackle de underliggende konflikter, således at enten den ene eller anden side i disse meningsudvekslinger opnår en sejr. Eller fører til en konsensus, der når ud over generaliseringerne eller det almindeligt kendte. De beslutninger, som man nødvendigvis må tage her som alle andre steder, falder således tilbage på en elite, der bliver ved med at reproducere sig selv, eller på de beslutninger, der tages bag lukkede døre, hvor man kan forhandle sig frem til, hvem der skal have hvad. Overfladen bliver dog ved med at fremstå som universelle konsultationer baseret på konsensus, men magtens maskineri er i allerhøjeste grad elitær og uigennemsigtig. Det engagement, der lægges heri, består i virkeligheden i et ønske om at dølge konflikterne og skjule, at det er en elite, der står bag beslutningerne. Så Pim Fortuyn gav simpelthen bare udtryk for, hvad alle og enhver vidste. Der er virkelige konflikter i det hollandske samfund, selv om der ikke er nogen, der har lov til at tale om dem, og der er en politisk klasse, der bliver ved med at reproducere sig selv, samtidig med at denne politiske elite tager beslutningerne bag lukkede døre.

Pim Fortuyn er blevet beskrevet som anderledes end andre af de højrepopulistiske politikere i Europa i øjeblikket. I Danmark har en af de politiske kommentatorer fra et af de større dagblade beskrevet ham som en postmoderne populist til forskel fra for eksempel Jörg Haider i Østrig og Le Pen i Frankrig. Det gælder især deres syn på nazismen og jødefølgelserne. Hvordan vil du beskrive ham?

GB: Postmoderne er måske en lige lovlig bombastisk betegnelse. Man har også brugt den om Haider. Men det er helt sikkert, at Pim Fortuyn var et barn af 90erne og 2000-tallet. Han havde en flamboyant livsstil – han blev sommetider kaldt for dandy'en i Daimler'en – og var langt mindre grå og karakterløs end de etablerede politiske skikkelser. Han havde en ubestridelig humoristisk sans og en aura omkring sig, som om han nød alt, hvad han foretog sig stik modsat det, man ellers møder hos eliten eller sådanne personer som Le Pen og Dewinthers fra de traditionelle nationalistiske bevægelser i

Frankrig og Belgien. Samtidig levede han helt og holdent op til den fundamentale hollandske selvopfattelse. Det er godt at være rig, det er godt at have det sjovt, det er godt at være bøsse og det er godt at være hollænder – godt at være hvad som helst, så længe man er hollænder eller assimilerer sin livsstil til den hollandske måde at være på.

Jeg har hørt, at han skulle være professor i sociologi. Hvis det er tilfældet, hvilket sociologisk felt specialiserede han sig i? Og er det rigtigt, at han var marxist?

GB: Han tog en doktorgrad i sociologi i 1980 om den sociale udvikling i Holland fra 1945-49. Derefter havde han et lektorat ved universitetet i Groningen, før han blev freelance som foredragsholder, forfatter, kommentator og politisk-strategisk rådgiver. I begyndelsen af 90erne havde han desuden et eksternt finansieret professorat i arbejdsmarkeds-sociologi. Den slags konstruktioner er helt almindelige i Holland. De finansieres ikke af universiteterne, men af forskellige interessegrupper. Titlen "professor" var dog lige så vigtig for ham som hans årlige indkomst, der formodes at have været omkring 800.000 Gylden eller 350.000 Euro.

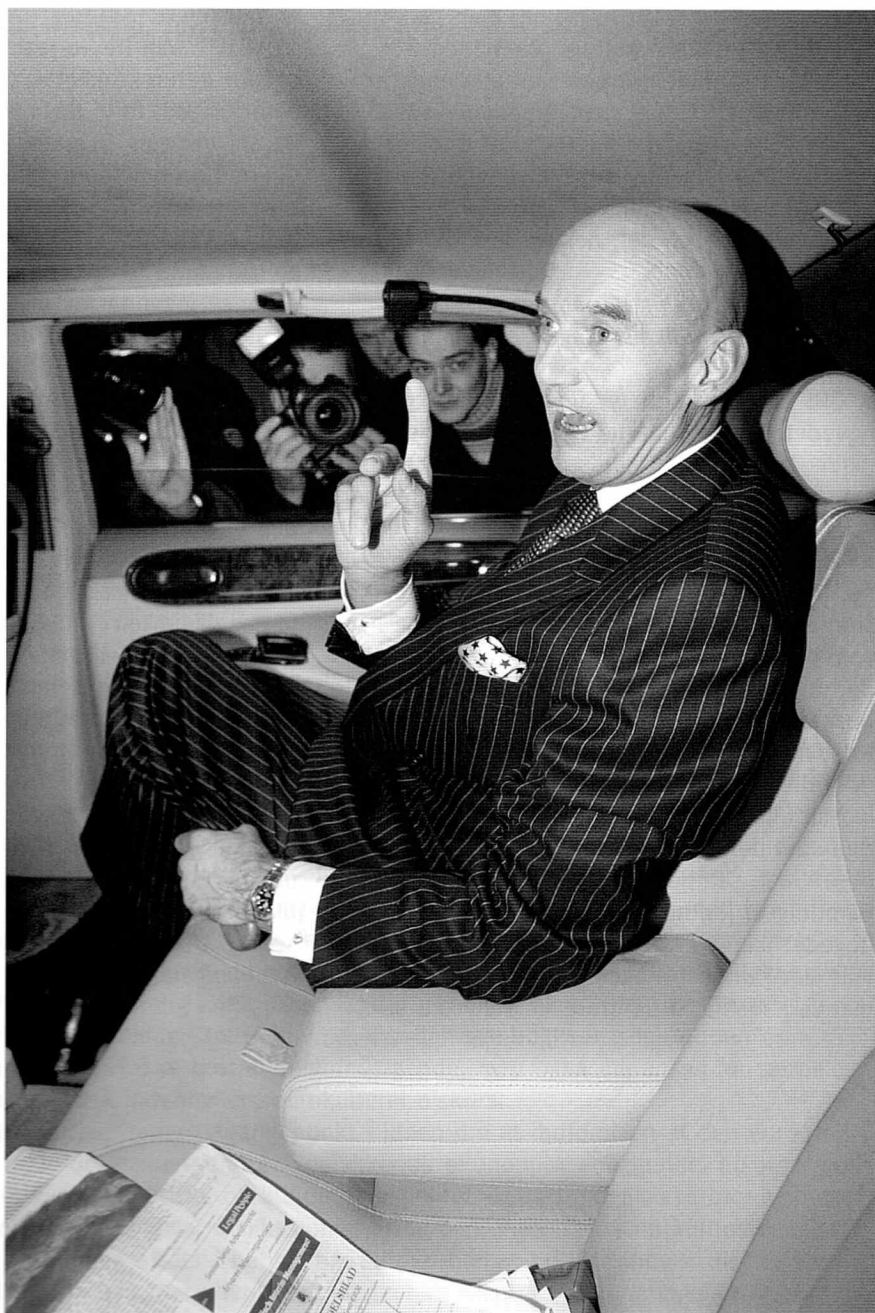
Pim Fortuyn har karakteriseret Islam som en tilbagestående religion, men så vidt jeg ved er der en masse diskussioner rundt omkring i Europa om den såkaldte Euro-Islams fremtidige rolle. Foregår der en lignende diskussion blandt muslimer i Holland? Han har også givet udtryk for, at der ikke er plads til flere indvandrere i Holland, samtidig med at han har kritiseret de såkaldte gadebander i de større byers forstæder. Hvorledes vil du karakterisere disse temaers betydning i den øjeblikkelige hollandske debat?

GB: Der findes en omkring-sig-gribende moralsk panik i de hollandske medier og i offentligheden som sådan, der primært fokuserer på tre "problemer": Kriminaliteten blandt de unge i storbyområderne, der bliver forværret af et meget ineffektivt domfældelsessystem og en meget sporadisk og "tolerant" respons fra politiets side. En udbredt forestilling om, at "landet er fyldt op", der bliver forværret af en alt for ineffektiv behandling af asylansøgernes sager og en tilsvarende ineffektiv behandling af, hvorledes man skal deportere de asylansøgere, der har fået forkastet deres ansøgninger. Og sidst

men ikke mindst en moralsk panik over for de muslimer, der ikke vil leve op til de "hollandske værdier". En imam, der fører en kampagne imod homoseksuelle; en muslimsk kvinde, der går et par skridt efter sin mand på gaden, og en ung marokkansk lommetyv – alle disse billeder har nærmest fået en emblematiske kraft i den offentlige debat, fordi de signalerer, at muslimerne er imod "de hol-

landske værdier". I den slags debatter er der næsten aldrig nogen, der nævner det forhold, at halvdelen af de herboende muslimer stort set aldrig frekventerer en moské, eller det forhold at de hollandske biskopper for nogle år siden førte en tilsvarende kampagne mod homoseksuelle, indtil befolkningen stort set holdt op med at lytte, fordi Holland fra og med midten af 60'erne har gennemgået en

Michael Kooren/Scampix



Pim Fortuyn –
Dandy'en i Daimler'en

kraftig sekulariseringsproces. Islam skal med fandens vold og magt ses som en religion, der ikke "tilhører vor tid", fordi den siges at være indkapslet i middelalderen, samtidig med at den udgør en tikkende tidsbombe.

Har det forhold, at han åbent erklærede sig som bøsse, samtidig med at han kritiserede Islam for dets holdninger til homoseksualitet, haft nogen betydning for hans tragiske skæbne?

GB: Ikke for hans skæbne, men for hans offentlige succes. Han kritiserede ikke Islam ud fra en kristen overbevisning, men på den hollandske politiske kulturs præmisser. Det var sekulariseringen, frigørelsen af kvinderne og de homoseksuelle samt friheden – eller rettere sagt den civile pligt – til at undlade at tro på andet konsensus og allehånde forsøg på at undgå konflikter, der styrede ham. Det var i virkeligheden det, der var grundlaget for hans kritik.

Hvilken betydning vil mordet på Pim Fortuyn få for radikaliseringen af hollandsk politik?

GB: En kolossal betydning og ingen overhovedet, hvis jeg må udtrykke det på den måde. Den vil få en kolossal betydning, fordi manden på gaden og kvinden på kontoret har været vidne til en ny hollandsk bekræftigelse på deres overlegenhed i forhold til muslimerne, hvad der ikke nødvendigvis er det samme som alle indvandrere, samtidig med at de har været vidne til, at en respektabel professor, der ydermere var tilpas rig og flamboyant og bøsse, har brudt tabuiseringen af konflikterne i det hollandske samfund og derigennem udfordret den selvreproducerende politiske klasse. Pim Fortuyn vil gå over i det mytiske rige som den mand, der turde bryde tavsheden – men samtidig blev skudt for det. Samtidig er jeg nødt til at sige, at det overhovedet ikke vil få nogen betydning, fordi det ville have krævet meget mere end en enkelt mands karisma at udfordre for slet ikke at

tale om at overvinde de etablerede elitors magtstrukturer på en tilstrækkelig effektiv måde.

Hvorledes bliver hans død fortolket på venstrefløj i Holland?

GB: Lad mig i første omgang nøjes med at tale på egne vegne. Min første reaktion bestod i en temmelig tilfreds trækken på skuldrene. "Den der sår mod vinden, vil høste en storm", som det siges et eller andet sted i Biblen. Min anden reaktion bestod i et frygt-somt håb: "Lad det for Guds skyld ikke være en muslim, der gjorde det. Alt andet end en muslim!". Min tredje reaktion bestod i en foragt for de krokodilletårer, som de politiske eliter udgød, fordi de, i lige så høj grad som de afskyede og frygtede Pim Fortuyn, også begræd drabet "som en voldtægt af vores politiske kultur" (sic). Den sidste reaktion bestod i det futile i drabet. Karisma vil aldrig være i stand til at overleve det rutineprægede, men legender og myter lever af voldelige dødsfald. Men efter at have fået det hele lidt på afstand må man konstatere, at de mere radikale og re-traditionaliserende muslimer og de mere radikale hadere af muslimer og nationalister i og for sig udgøres af den samme gruppe: *Globaliseringens tabere*. På den ene side finder du præsteskabets og patriarkerne, som ser deres doktrinære og patriarkalske autoritet aftage, søge tilflugt i en genopdagelse af en "ren Islam", der aldrig har eksisteret. På den anden side finder du den arbejderklasse og det småborgerskab, hvis livsmuligheder, ansættelsesforhold og sociale ydelser, pensioner og overførselsindkomster bliver undermineret af omfordelinger, privatiseringer og nedskæringer. Så de ny-traditionalistiske og ny-nationalistiske tendenser i udviklingen synes begge at stamme fra den blanding af utilfredshed og frygt, som globaliseringen skaber i form af en endnu mere hæmningsløs udbytning.